

BIRGER HAGLUND (1918–2006)

Som liten pojke tog sig Birger Haglund in i de fina hemmen i Sveg med hjälp av små egenplockade blombuketter. I ett av hemmen fann han en förgylld silverminiatyr utförd i filigranarbete som hänförde honom. "Där tändes den låga som bestämde mitt yrkesval", säger han i boken *Birger Haglund – silversmed*. Så småningom började han arbeta på anrika Atelier Borgila, med hovsilversmeden Erik Fleming som ledare. Den tuffa konkurrensen i ateljén lärde honom att inte tveka inför tekniska svårigheter och han lärde sig yrket till perfektion. Det var denna ytliga perfektion som han senare kom att ta avstånd ifrån.

Så småningom fick Birger Haglund sin egen ateljé och 50-talet blev en sakral period för Haglund då han formgav flera uppsättningar kyrksilver för nybyggda kyrkor runtom i landet. Han träffade även sin livskamrat, keramikern Lis Husberg på 50-talet, och hon hade stor betydelse för hans fortsatta formgivarspår. Hon utmanade och uppmånade Haglund, under resten av deras liv tillsammans, att behandla silverret på ett okonventionellt sätt. På utställningar under 60-talet visade Haglund kannor med synliga hammarslag, som var prydda med färg-

glada akrylhandtag, rundslipade, enkla glasstenar och oslipade naturstenar. Detta förbluffade publiken och förnyade svensk silverkonst. Detta årtionde gjorde han sig även känd som fritänkande smyckeskonnär.

På 70-talet, då svensk hantverkskonst låg i träda, åkte Birger Haglund till Afghanistan för Sidas räkning. I basarerna i Kabul fann konstnärsparet kopparsmeder som utformade vardagsföremål som bunkar och fat med det ursprungliga hantverkets ruffa utseende – synliga skarvar, påtagliga hammarslag och vikta kanter. I den nämnda boken beskriver han denna upplevelse som avgörande för sin framtida formgivning. Det var där han bestämde sig för att göra enkla nyttoföremål för daglig användning och inte för glasmontrar. Han ville gå ifrån det perfekta för att få ett mer levande och hantverksmässigt utseende.

Med detta "nya" uttrycksätt återkom Birger Haglund till Sverige, fick ett nytt genombrott och rönnte uppskattning och uppmärksamhet med bland annat utställningar på Nationalmuseum och Nutida svenskt silver i Stockholm, och han mottog Prins Eugen-medaljen 1984.

Stramt formad ljusstake med vid droppskål, från 1989.

Ring från 1969 i 18 karat guld med röckkvarts och 6 bergskristaller på de separata spröten.

Under sitt första årtionde med egen silverateljé formgav Haglund objekt med naturen som inspirationskälla. Detta kryddställ, från 1946, har ett jugendinspirerat formspråk.

BIRGER HAGLUND

– förnyade svensk silverkonst

CHECKLISTA för Birger Haglund

- Kyrksilver med lök-, kupol- och trumpetformer för bland andra Dalarö kyrka, domkyrkan i Växjö och Vantörs kyrka i Stockholm.
- Smycken från 60-talet i platta, enkla geometriska former eller med en mångfald av guldlöv och infattade ädelstenar.
- Enkla bruksföremål: kannor, skålar och fat, med synliga hammarslag, skarvar och övervikta kanter.

Liten silverburk med toppigt lock, från 1966.

Gräddkanna med svarvat trähandtag ur kaffeservis från 1957.

Fatet med infällda guldplåtar i brämet väger mer än ett halvt kilo och såldes på Bukowskis förra året för 14 000 kr.

År 1962 skapade Birger Haglund denna cylinderformade burk med en grön mossagat infattad i locket.

På 1980-talet utformade Birger Haglund även smycken som uttryckte stor enkelhet. På hängsmycket i klippt silverplåt från 1984 använder han en av favoritstenarna, lapis lazuli, med intensiv blå ton.

Silverskulptur med spira och kuler som visar prov på Haglunds känsla för konkava och konvexa former.

Birger Haglund skapade sakralt silver åt ett trettiotal kyrkor. Här några pjäser från 80-talet.

VÖRDNADSFULL METALL

Kyrksilver består av fyra delar: kalken - bägaren för nattvardsvinet, patén - tallriken som oblaten läggs på, oblatasken där de förvaras och slutligen kannan för vinet. Ibland ingår även ett par ljusstakar i beställningen när nytt silver ska tillverkas.

Silver är en vanlig ädelmetall, men även detaljer eller överdrag av guld förekommer. Silver har många fördelar varför det bör användas till kyrksilvret. Det är en smidig metall att formge, alkoholen i vinet reagerar inte på metallen och silvret är lätt att rengöra från bakterier.

När nya kyrkor uppförs beställs nytt silver, men kyrkan kan även överta silver från en tidigare kyrka på orten. Stölder av kyrksilver har förekommit i alla tider men det är oftast ljusstakarna som försvinner eftersom de står framme, obevakade, medan de fyra ceremonidelarna ställs undan. Tyvärr är det inte det vackra hantverket eller tingens ålder som gör dem attraktiva utan pjäserna stjåls för att smältas ner. Men det ekonomiska värdet understiger vida det kulturhistoriska värdet. Ibland kommer dock stulet kyrksilver tillbaka efter en tid - tjuven får dåligt samvete och återlämnar det.

(Källor: Per Westberg, Svenska kyrkans församlingsförbund, och Kristina Ljunggren, kulturansvarig vid Stockholms stift.)

»Jag söker minsta gemensamma nämnaren för handens och verktygets etik«

Birger Haglund, 1982, om sitt förenklade och avskalade hantverk, ur boken Svensk smyckekonst.

LÄS MER!

BIRGER HAGLUND - silversmed

(Carlssons, 1996) av Carl Otto Werkelid och Helena Dahlbäck Lutteman som skriver varsitt avsnitt, dels om Haglunds rika liv och dels om hans konstnärskap. Illustrerad med stora, fina svartvita foton.

SVENSK SMYCKEKONST, från jugend

till postmodernism (Ica bokförlag, 1990) av Anne-Marie Ericsson där Haglund förekommer på flera ställen både i text och med fotografier på hans verk i färg och svartvitt.

